Opas taiteilijalle

1. painos
© Vertaistaiteilijat / Aula-työkotien kannatusyhdistys ry
https://www.vertaistaiteilijat.fi
Kettuki ry, https://www.kettuki.fi
OPAS TAITEILIJALLE, Kettuki 2020, Hämeenlinna
ISBN 978-952-67682-7-4
ISBN 978-952-67682-8-1
Teksti ja kokonaisuus: Janette Aho ja Katriina Rosavaara
Graafinen suunnittelu, piirroskuvitukset ja taitto: Mari Villanen
Kannen kuvat: Janette Aho ja Marja Rantala

Vertaistaiteilijat-hanketta on rahoittanut Sosiaali- ja terveysministeriö
Veikkauksen tuotoilla.

Maria Tani, Sieniä, 2019, pigmenttitussi paperille
Kuva: Jone Matilainen

Lukijalle

Tämä opas on kirjoitettu taiteilijoille,
joilla on erityisen tuen tarpeita.
Oppaasta löydät tietoa kuvataidealasta
ja taiteilijan työstä.

Oppaasta voit lukea esimerkiksi
- taidealan opiskelusta
- taiteellisesta työskentelystä eli taiteen tekemisestä
- yhteistyöstä taidealan ammattilaisten kanssa
- näyttelytoiminnasta eli taidenäyttelyn pitämisestä
- taiteilijan toimeentulosta,
  eli kuinka voit ansaita rahaa taiteilijan työllä.

Oppaassa on myös selitetty kuvataidealan sanastoa.
Taidealalla käytetään sanoja,
joita ymmärtävät usein vain alalla olevat ihmiset.

Mukavia lukuhetkiä!

Helsingissä 20.11.2020
Janette Aho ja Katriina Rosavaara
Vertaistaiteilijat

Sisällys

1. Taiteilijaksi opiskelu ja oppiminen 8
   - Koulutus ja tutkinnot 9
   - Työssä hankittu osaaminen 10
   - Kurssit ja koulutukset 11
   - Oman alan seuraaminen 12

2. Taiteellinen työskentely 13
   - Kuvataiteen lajit 14
   - Kuvataiteen sisällöt 18
   - Työtila, työvälineet ja materiaalit 20
   - Turvallinen työskentely 21

3. Taiteilijan yhteistyö taidemaailmassa 22
   - Taiteilijaverkostot 24
   - Taiteilijatapaamiset 25
   - Taiteilijaresidenssit 26
   - Kansainvälinen yhteistyö 28
   - Taiteilijajärjestöt 30

4. Taiteilijan näyttelytoiminta 31
Näyttelytilat 32
Galleriat 32
Taidemuseot 33
Taidetapahtumat 34
Muut näyttelytilat 35

Näyttelyn suunnittelu 36
Näyttelyyn hakeminen 37
Kuraattoritapaamiset 38
Näyttelysopimus 39

Näyttelyn toteutus 40
Näyttelyn avajaiset 42
Näyttelyn yleisö 43

5. Taiteilijan toimeentulo 44
Taideteosten myyminen 45
Taideteoksen hinnoittelu 46

Taiteilijan tekijänoikeudet 47
Tekijänoikeuskorvaukset 47

Apurahat 48
Taiteen rahoittajat 48

Taidepalkinnot 49
Opetus- ja ohjaustyö 50
Etuudet 52
Verot 52

6. Taiteilijan osaamisesta kertominen 54
Portfolio 55
Teoskuvat ja teostiedot 55
Taiteilijaesittely 56
Ansioluettelo eli CV 58
Taiteilijamatrikkeli 59

7. Taiteilijan ansioituminen taidemaailmassa 61

8. Tuettu taiteilijan työ 62
Taidestudiotoiminta 63
Hyvä taideohjaaja 64
Taidealan työvalmennus 65
Taiteilijamentorointi 66

Erityistä tukea tarvitsevan taiteilijan edunvalvonta 67
Sopimus julkisuudesta ja kuvausluvasta 68
Taideteosten välitys ja käyttö 69
Kettuki ry taiteilijoiden edunvalvojana 70

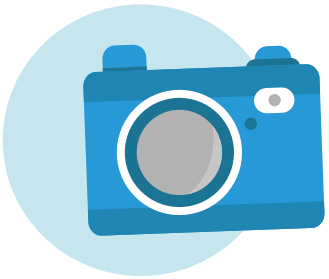

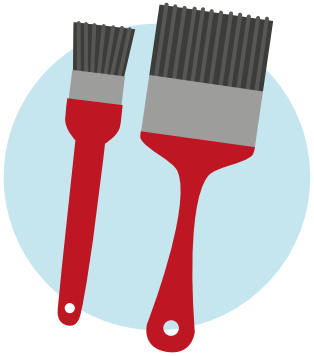

1. Taiteilijaksi opiskelu ja oppiminen

Taiteilijaksi voi tulla monella eri tavalla. Jokaisen taiteilijan työ on yhtä arvokasta, se ei riipu siitä, miten taiteilija on osaamisensa taiteen alalta hankkinut.

Monet taiteilijat ovat harrastaneet taidetta lapsena ja opiskelleet sen jälkeen kuvataiteilijan ammattiin. Osa taiteilijoista on aloittanut taiteen tekemisen vasta aikuisena, esimerkiksi taidestudiossa. Taidestudiot ovat paikkoja, joissa vammaiset ihmiset voivat tehdä taidetta tuetusti.

Koulutus ja tutkinnot

Taiteilijaksi voi opiskella monessa oppilaitoksessa.
Ammatillisia oppilaitoksia on eri puolilla maata.
Taidealan korkeinta koulutusta järjestävät
ammattikorkeakoulut ja yliopistot.

Erityistä tukea tarvitseva henkilö voi esimerkiksi
opiskella kuvallisen ilmaisun toteuttajaksi.
Suoritettavan tutkinnon nimi on
media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto.

Koulutuksessa opiskellaan kuvataiteen
materiaaleja, tekniikoita ja kuvan tekemistä.
Opiskelun aikana taiteellinen ilmaisu ja tyyli kehittyvät.

Kuvallisen ilmaisun toteuttajaksi voi opiskella
erityisopetuksena Spesiassa Jyväskylässä ja Järvenpäässä
sekä Kaarisillan taide- ja toimintakeskuksessa Lahdessa.
Myös tavallisissa oppilaitoksissa saa erityisopetusta.

Taidealan koulutukset ovat suosittuja,
ja niihin on paljon hakijoita.
Oppilaitokset pitävät hakijoille pääsykokeet
ja valitsevat opiskelijat koulutukseen.

Jos opiskelu kiinnostaa sinua, voit kertoa siitä
läheiselle, ohjaajalle tai työvalmentajalle.
Täältä löydät tietoa **taidealan koulutuksista
ja ammatillisista erityisammattioppilaistoksista.**

Työssä hankittu osaaminen

Kaikki taiteilijat eivät ole saaneet
koulutusta taiteen tekemiseen.
Heitä sanotaan itseoppineiksi taiteilijoiksi.

Voit kehittyä taiteilijaksi,
jos työskentelet ja teet taidetta
säännöllisesti usean vuoden ajan.

Voit oppia taiteilijan tietoja ja taitoja
esimerkiksi taidestudiossa.
Taidestudiossa voit kehittää
omaa taiteellista ilmaisuasi.

Suomessa on useita taidestudioita,
joissa taidetta voi tehdä tuetusti.
Taidestudiot ovat usein vammaisille ihmisille
järjestettyä päiväaikaista toimintaa.

Kettuki ry:stä saat tietoa,
onko omalla paikkakunnallasi taidestudioita.
Voit kysyä myös omalta sosiaalityöntekijältäsi.

Taiteilijat Mirkka Lauhakangas ja Pauliina Aito kuvaavat lyhytelokuvaa Puhuva keppihevosseikkailu 1. Kuva: Vertaistaiteilijat

Kurssit ja koulutukset

Kansalaisopistot ja taidekoulut järjestävät kaikille avoimia ja erityisryhmille suunnattuja taidekursseja. Kursseilla voit harrastaa taidetta ja oppia esimerkiksi uusia taidetekniikoita.

Kansanopistot voivat järjestää taidekoulutusta erityistä tukea tarvitseville henkilöille. Koulutuksessa opiskellaan usein yhden lukuvuoden ajan.

Kurssit ja koulutukset ovat yleissivistävää koulutusta. Se tarkoittaa sitä, että niissä ei suoriteta tutkintoa.

Täältä löydät tietoa taidestudioista ja tuettua taidetoimintaa järjestävistä toimijoista.

Oman alan seuraaminen

Taiteilijan on tärkeää seurata,
mitä uutta ja ajankohtaista taidealalla tapahtuu.
Oman alan seuraaminen kuuluu
taiteilijan ammattitaitoon.
Voit myös saada innostusta ja ideoita
omaan työskentelyysi.

Voit esimerkiksi käydä näyttelyissä
ja muissa taidetapahtumissa.
Taidegallerioihin on kaikilla vapaa pääsy.
Museovierailuja varten voit ostaa Museokortin.
Jos käyt paljon museoissa, Museokortti on halvempi,
kuin pääsymaksun maksaminen joka kerta erikseen.
Taidemuseoissa on myös päiviä,
jolloin niihin pääsee ilmaiseksi.
Tietoja näistä löydät internetistä
museoiden nettisivuilta.

Monien suomalaisten ja ulkomaisten museoiden
taideteoksia voi myös katsoa internetissä.
Kirjastoista löytyy laaja valikoima taidekirjoja.

2. Taiteellinen työskentely

Jokaisella taiteilijalla on
omat kiinnostuksen kohteensa,
tavat työskennellä ja ilmaista itseään.
Ei ole oikeaa tai väärää tapaa tehdä taidetta.

Vielä sata vuotta sitten kuvataiteilija
yleensä piirsi, maalasi tauluja,
teki veistoksia tai grafiikkaa.
Tavallisia aiheita olivat esimerkiksi
ihmisten muotokuvat, maisemat ja asetelmat.
Taiteessa ei ollut sopivaa käsitellä
mitä tahansa asioita.

Nykyään kuvataide ja kuvataiteilijan tavat
tehdä taidetta ovat muuttuneet.
Taiteilija voi käsitellä rohkeitakin aiheita.
Taideteos voi herättää kysymyksiä.
Teos voi herättää ihmiset ajattelemaan
uudella tavalla maailman asioista.
Nykytaiteessa ei ole rajoja,
vaan se voi olla melkein mitä vain.

Myös nykytekniikka on tuonut
uusia mahdollisuuksia taiteilijan työhön.
Nykytaideteos voi olla
esimerkiksi video tai ääniteos.
Taideteos voi olla esillä internetissä.

Taideteos ei aina ole esine,
kuten maalaus tai veistos.
Teos voi olla vaikkapa idea tai ajatus,
jonka taiteilija kertoo katsojalle.
Joskus taiteen tekeminen itsessään
on tärkeämpää kuin valmis taideteos.

Kuvataiteen lajit

Kuvataidetta määritellään
ja kuvataan monin eri tavoin.
Jos taiteilija esimerkiksi maalaa vesiväreillä,
hänen tekemänsä taide on maalaustaidetta.
Vesivärityöt ovat maalauksia,
joita voi kutsua myös akvarelleiksi.

Joskus taiteen määritteleminen on hankalaa,
eikä se ole edes tarpeellista.
Taiteilija voi käyttää taideteoksissaan
kekseliäästi eri kuvataiteen lajeja.

Kuvataiteen lajeja ovat esimerkiksi

- maalaustaide
- taidegrafiikka
- kuvanveisto
- piirrostaide
- valokuvataide
- yhteisötaide
- media- ja videotaide
- performanssitaide
- käsitetaide

Maalaustaiteessa taiteilija maalaa taideteoksen esimerkiksi vesiväreillä, akryylimaaleilla tai öljyväreillä. Taidemaalari voi tehdä maalauksia paperille, kankaalle, levylle tai suoraan pinnoille, esimerkiksi seinämaalauksina.

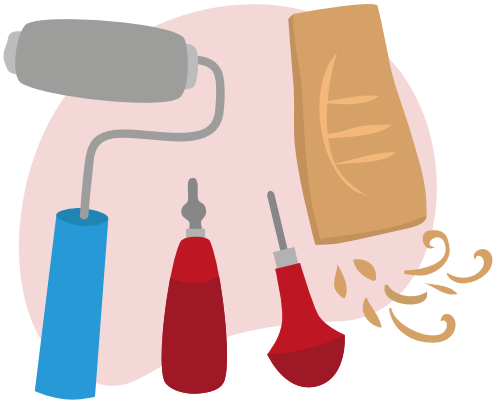

Taidegrafiikassa taiteilija valmistaa taideteoksen erilaisilla painomenetelmillä. Taidegraafikko voi piirtää, raaputtaa, syövyttää tai valottaa kuvan kuvalaatalle. Kuvalaatasta hän ottaa vedoksia. Jos taiteilija haluaa, hän voi ottaa vedoksia eli vedostaa yhdestä laatasta satoja taideteoksia.

Kuvanveistossa taideteokset ovat kolmiulotteisia. Kuvanveistäjän perinteisiä materiaaleja ovat savi, kipsi, puu, metallit ja eri kivilajit. Veistoksia voi rakentaa myös kierrätysmateriaaleista, romusta tai tekstiilistä. Veistokset voivat sisältää myös ääntä tai liikettä.

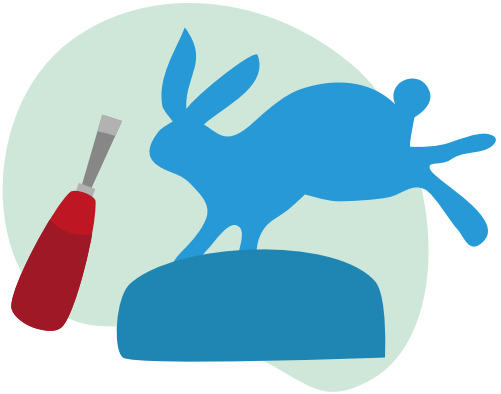

Piirrostaiteessa taiteilija piirtää teoksen erilaisilla kynillä, hiilellä tai liiduilla. Taiteilija tekee piirroksen sopivalle alustalle, joka voi olla esimerkiksi paperi, kartonki tai vaikka seinäpinta.

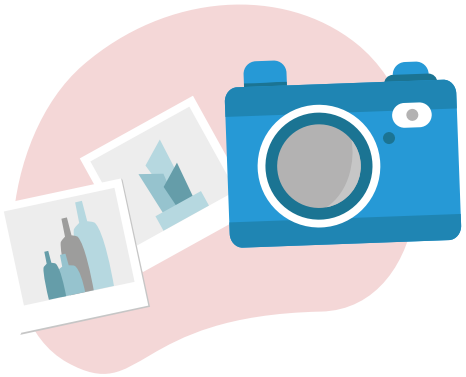

Valokuvataiteessa taiteilija työskentelee valokuvan eri tekniikoilla. Valokuvaaja voi kuvata ja käsitellä kuvia digitaalisesti. Silloin hän käyttää hyödyksi nykytekniikkaa, kuten digikameraa ja tietokonetta. Valokuvaaja voi myös valokuvata perinteisesti filmille ja vedostaa kuvia pimiössä eli valokuvalaboratoriossa. Valokuvaaja voi vedostaa samasta valokuvasta useita versioita.

Yhteisötaiteessa taiteilija työskentelee yhteisön kanssa, ja teokset tehdään yhdessä. Yhteisö voi olla esimerkiksi päiväkodin lapsiryhmä tai kerrostalon asukkaat.

Media- ja videotaiteessa taiteilija
työskentelee esimerkiksi liikkuvan kuvan
ja erilaisten tallenteiden,
kuten ääninauhojen kanssa.
Taideteokset voivat olla esimerkiksi
elokuvia, videoita tai ääniteoksia.
Taideteokset voivat myös houkutella katsojaa
vuorovaikutukseen eli osallistumaan teokseen.

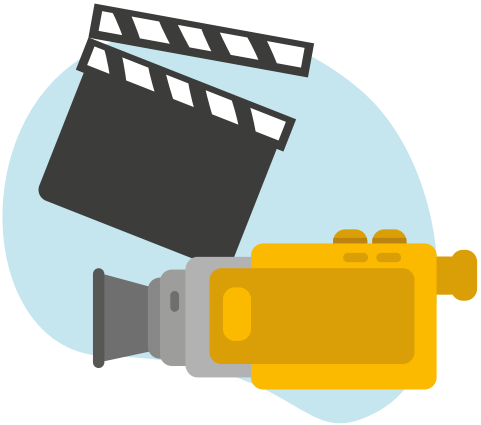

Performanssitaidetta voi olla esitys,
jonka taitelija luo ja esittää yleisölle.
Esitys voi olla olemassa vain hetken jossain tilassa.
Taiteilija ja yleisö voivat olla osa teosta.
Performanssi voi olla myös tallenne, kuten video.
Performanssi on usein yllätyksellinen,
ja voi olla oikeastaan mitä vain.

Käsitetaiteessa teoksen ajatus on tärkein.
Taideteos voi olla sana paperilla
tai harkittu joukko esineitä.
Taideteos ei aina ole taide-esine,
jonka katsoja voi nähdä.
Teos houkuttelee katsojan ajattelemaan
ja oivaltamaan itse.

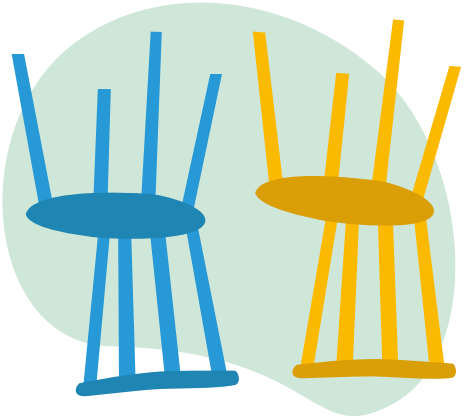

Kuvataiteen sisällöt

Taiteilija haluaa usein kertoa
taiteellaan jotain katsojalle.
Sillä tarkoitetaan kuvataiteen sisältöä.

Taiteilijan taideteokset voivat olla henkilökohtaisia,
jolloin hän löytää ideat teoksiin omasta elämästään.
Taiteilija voi kertoa ajatuksistaan ja tunteistaan
taiteen keinoin.

Taiteilija voi taideteoksellaan
myös esittää näkemyksiä ja ottaa kantaa
ympäröivään maailmaan, ajankohtaisiin asioihin
tai vaikka kiinnostavaan elokuvaan tai näyttelyyn.

Teoksen innoittajana voi toimia mikä vain:
luonto, mielikuvitus, politiikka, uskonto,
ihmiset, syntymä tai kuolema.

Taiteen vapauteen kuuluu,
että kiellettyjä aiheita ei ole olemassa.
Taiteen tekemiseen ei ole sääntöjä.

Antero Laine, Bussipysäkillä, 2013, akryyli kankaalle
Kuva: Pekka Syrjälä, Kaarisillan taide- ja toimintakeskus

Työtila, työvälineet ja materiaalit

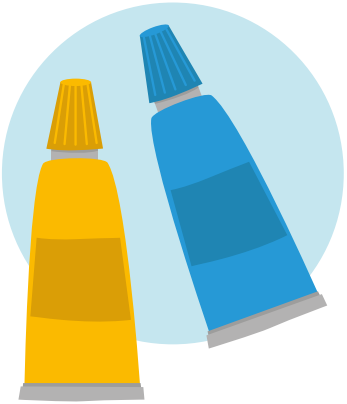

Taiteilija tarvitsee työtilan,
joka sopii työskentelyyn.
Hyvä valaistus ja ilmanvaihto
ovat työtilassa tärkeitä.
Tilassa on hyvä olla myös vesipiste,
jolloin on helppo pestä
siveltimet tai muut työkalut.
Tarvitset tilaa myös keskeneräisten
ja valmiiden teosten säilytykseen.

Jokaisella taiteilijalla on omat lempimateriaalinsa,
joita pitää aina olla saatavilla.
Lempimateriaalit löytyvät kokeilun kautta.

Materiaalien laatuun kannattaa panostaa.
Kun hankit materiaalit taiteilijatarvikeliikkeestä,
saat todennäköisesti hyvälaatuisia tuotteita.
Maaleissa ja väreissä tämä tarkoittaa sitä,
että väreissä on runsaasti pigmenttejä.
Silloin värit kestävät valmiissa taideteoksessa hyvin.
Laadukas paperi puolestaan korostaa värejä
ja säilyttää teoksen tuleville vuosisadoille asti.

Omista työvälineistä ja materiaaleista
on tärkeää pitää hyvää huolta.
Näin ne säilyvät käytössä pitkään.
Puhdista esimerkiksi pensselit ja siveltimet hyvin
ja sulje maalipurkit tiukasti käytön jälkeen.

Turvallinen työskentely

Taiteilijalla voi vierähtää omassa työtilassa
helposti paljon aikaa.
Siksi on hyvä olla tukeva työpöytä ja työtuoli,
jotta voit työskennellä hyvässä asennossa.
Muista välillä pitää taukoja ja venytellä vähän.

Ota selvää, kuinka työskentelet turvallisesti
erilaisten materiaalien ja välineiden kanssa.
Voit kysyä apua esimerkiksi
omalta taideohjaajaltasi.

Huolehdi siitä, että työtilassa on
hyvä ilmanvaihto ja tuuletus.
Käytä suojavarusteita,
jos työskentelet myrkyllisten
tai ärsyttävien materiaalien kanssa.

Jos maalaat esimerkiksi öljyväreillä,
käytä suojakäsineitä.
Hengityssuojainta tarvitset,
jos käsittelet pölyäviä materiaaleja, kuten kipsiä.
Essu tai taiteilijatakki ja työkengät
suojaavat omia vaatteita.

Työtilassa ei kannata syödä,
vaan pidä ruokatauko ruokailuun varatussa tilassa.
Suojavaatteet voit jättää siksi aikaa työtilaan.
Kädet on hyvä pestä ennen ruokailua.

3. Taiteilijan yhteistyö taidemaailmassa

Taiteilijan työhön kuuluu yhteistyö taidemaailman kanssa. Taidemaailmalla tarkoitetaan taidealan ammattilaisia, erilaisia taidealan toimijoita ja taidelaitoksia.

Taidealan ammattilaisia ovat esimerkiksi

- taiteilijat
- taidekuraattorit, jotka suunnittelevat taidenäyttelyitä
- taidekriitikot, jotka arvioivat ja kirjoittavat taiteesta esimerkiksi sanomalehteen
- taideopettajat
- taiteen tutkijat.

Taiteilija Otto Kasvio keskustelee Becca Hoffmanin kanssa Autismisäätiön Vallilan taidestudiolla 2018.
Hoffman on kansainvälisten taidemessujen (Outsider Art Fair) johtaja.
Kuva: Petteri Vehmanen, Autismisäätiö

Taidealan toimijoita ja taidelaitoksia ovat

- taidealan oppilaitokset ja korkeakoulut
- museot ja galleriat, eli näyttelytilat
- taiteen rahoittajat,
  eli taiteen alan apurahoja jakavat toimijat
- taiteilijajärjestöt,
  jotka huolehtivat taiteilijoiden oikeuksista
- taiteen hallinto, eli virastot,
  kuten Taiteen edistämiskeskus.

Taiteen yleisöllä eli katsojilla on tärkeä tehtävä taidemaailmassa. Ilman yleisöä ei olisi taidemuseoita tai muuta näyttelytoimintaa.

Taiteilijaverkostot

Taiteilijaverkostot tarkoittavat yhteistyötä
toisten taiteilijoiden kanssa.
Toisten taiteilijoiden kanssa voi keskustella,
jakaa kokemuksia tai työskennellä yhdessä.

Taiteilija voi esimerkiksi kuulua
johonkin taiteilijaryhmään.
Taiteilija voi jakaa työhuoneen
toisten taiteilijoiden kanssa.
Työhuone voi myös sijaita taiteilijatalossa,
jossa työskentelee muitakin taiteilijoita.

Erityistä tukea tarvitsevalle taiteilijalle
taidestudio voi olla oma taideyhteisö.
Taidestudiossa voit työskennellä
yhdessä toisten kanssa,
vaikka tekisitkin omia taideteoksia.

Vertaistaiteilijat järjestää taiteilijatapaamisia.
Kesällä 2019 taiteilijajoukko oli koolla Kolilla, Lieksassa.
Kuva: Vertaistaiteilijat

Taiteilijatapaamiset

Vertaistaiteilijat järjestää
erityistä tukea tarvitseville taiteilijoille
taiteilijatapaamisia.
Tapaamisissa voit tutustua taiteilijoihin
eri puolilta Suomea.

Taiteilijatapaamisissa kuulet
ajankohtaisia asioita taiteilijan työstä.
Tapaamisissa voit tehdä taidetta yhdessä
ja virkistäytyä mukavan tekemisen merkeissä.

Taiteilijaresidenssit

Taiteilijaresidenssi on paikka, jossa taiteilija
voi työskennellä toisella paikkakunnalla
tai joskus toisessa maassa.
Taiteilija usein myös asuu residenssissä,
esimerkiksi muutaman viikon tai useita kuukausia.

Residenssissä taiteilija voi tutustua
toisiin taiteilijoihin ja heidän työskentelyynsä.
Taiteilijajoukko on usein kansainvälinen,
eli taiteilijoita voi olla monesta maasta.

Monelle taiteilijalle on tärkeää,
että residenssissä voi keskustella
ja vaihtaa ajatuksia toisten taiteilijoiden kanssa.
Residenssissä on hyvä keskittyä taiteen tekemiseen,
kun ei tarvitse huolehtia arjen rutiineista.
Erilainen ympäristö tai kulttuuri voi tuoda
omaan työskentelyyn uusia ajatuksia ja näkökulmia.

Taiteilijaresidenssejä on Suomessa ja ulkomailla.
Saaren kartanon residenssi
on esimerkiksi tunnettu
taiteilijaresidenssi Suomessa.

Jos sinua kiinnostaa työskentely
taiteilijaresidenssissä, sinne voi hakea.
Haku on usein kerran vuodessa.
Täältä löydät tietoa residensseistä.

Villiintynyt akvaario -taiteilijaresidenssissä taiteilijat työskentelivät yhdessä Helsingin Sanomatalossa.
Kuvassa residenssitaiteilijat Riina Noro, Annika Niskanen, Satu Mäkinen ja Elina Tiainen.
Kuva: Vertaistaiteilijat

Kansainvälinen yhteistyö

Taidemaailma ja taiteilijan työ on kansainvälistä.
Kansainvälinen taiteilijaura vaatii taiteilijalta
paljon omaa aktiivisuutta.
Taiteilijan on hyvä tuntea taidealan ihmisiä
kotimaassa ja ulkomailla.

Erityistä tukea tarvitsevalla taiteilijalla
on myös mahdollisuuksia
kansainväliseen yhteistyöhön.
Suomalaiset erityistä tukea tarvitsevat taiteilijat
ovat olleet mukana taideprojekteissa,
joissa on esimerkiksi tehty taide-elokuvia.
Taiteilijoiden teoksia on ollut näyttelyissä ulkomailla.
Taiteilijat ovat vierailleet ulkomaisissa taidestudioissa
ja tutustuneet eri maiden taiteilijoihin.

Täältä löydät **oppaan taiteilijan kansainvälistymiseen**
ja tietoa **outsider-taiteen kansainvälisestä yhteistyöstä.**

Taiteilijaryhmä Sininen Sirkus matkalla
outsider-taiteen kansainväliseen seminaariin Englantiin.
Kuvassa Susanna Salonen, Otto Kasvio, Riina Noro,
Joannis Clementides ja Juhani Rusanen.
Kuva: Petteri Vehmanen, Autismisäätiö

Taiteilijajärjestöt

Taiteilijajärjestöt edustavat kuvataiteilijoita
ja valvovat taiteilijoiden asemaa ja oikeuksia.
Järjestöt myös kertovat ajankohtaisista asioista,
joita taidemaailmassa tapahtuu.

Valtakunnallisia taiteilijajärjestöjä ovat:

- Taidemaalariliitto
- Suomen taidegraafikot
- Suomen kuvanveistäjäliitto
- Valokuvataiteilijoiden liitto
- Muu ry

Suomen Taiteilijaseura (STS) edustaa
eri alojen taiteilijajärjestöjä
ja on taidealan asiantuntija.
Paikalliset taiteilijayhdistykset edustavat
tietyn alueen taiteilijoita,
esimerkiksi Helsingin taiteilijaseura
edustaa helsinkiläisiä taiteilijoita.

Jos teet taidetta työksesi,
sinun kannattaa hakea
taiteilijajärjestöjen jäseneksi.
Aluksi voit hakea jäseneksi
oman paikkakunnan taiteilijayhdistykseen.
Kettuki ry on erityistä tukea tarvitsevien
taiteilijoiden taiteilijajärjestö,
johon voit myös hakea jäseneksi.

4. Taiteilijan näyttelytoiminta

Taiteilijan työhön kuuluu aktiivinen ja vilkas näyttelytoiminta. Monet taiteilijat pitävät tärkeänä, että he saavat omat taideteoksensa esille ja muiden ihmisten nähtäville.

Näyttelyjen valmisteleminen vie paljon aikaa. Yksityisnäyttelyn eli oman taidenäyttelyn teosten tekeminen voi kestää taiteilijalta useita kuukausia, jopa vuosia.

Näyttelytilat, kuten taidegalleriat suunnittelevat näyttelynsä usein vuosia etukäteen. Niihin kannattaa hakea hyvissä ajoin, kun suunnittelee näyttelyä.

Näyttelyn pitäminen on usein myös kallista taiteilijalle. Siksi monet taiteilijat hakevat apurahoja näyttelyn tekemiseen.

Hanna Keynäs on Kettukin Vuoden taiteilija 2017. Keynäsin Säteitä-näyttely oli esillä Arktikum-talossa, Rovaniemellä. Kuva: Marko Junttila

Näyttelytilat

Galleriat

Taidegalleria on näyttelytila,
jossa esitellään taidetta
ja myydään taideteoksia.

Galleriat valitsevat taiteilijat,
joiden teoksia ne esittävät näyttelyissä.
Joistakin gallerioista voit hakea
näyttelyaikaa yksityisnäyttelylle.

Useimmat taidegalleriat ovat maksullisia,
eli taiteilijana maksat näyttelyvuokraa.
Vuokra voi sisältää tilan lisäksi
esimerkiksi näyttelyn valvonnan.
Taidegallerian voi omistaa
esimerkiksi taiteilijajärjestö,
yksityinen yrittäjä tai vaikka kaupunki.
Helsinkiläinen Galleria Art Kaarisilta
esittelee pääasiassa erityistä tukea
tarvitsevien taiteilijoiden taidetta.

Täältä löydät tietoa gallerioista.

Taidemuseot

Taidemuseoita on monenlaisia.
Esimerkiksi nykytaiteen museo Kiasma
esittelee nykytaidetta,
Ateneumin taidemuseo suomalaista taidetta
ja Sinebrychoffin taidemuseo vanhaa kuvataidetta.

Taidemuseot järjestävät taidenäyttelyitä yleisölle.
Taidenäyttelyissä voi olla esillä
yhden tai usean taiteilijan teoksia.
Näyttelyt voivat esitellä museon teoskokoelmia
eli taideteoksia, jotka museo omistaa.
Näyttelyt voivat myös käsitellä tiettyä aihetta.

Taidemuseot valitsevat näyttelyjensä taiteilijat.
Taidemuseot ovat taiteilijoille
tärkeitä näyttelypaikkoja,
mutta vain harva taiteilija saa
teoksiaan esille museoon.

Taidemuseot voivat myös kerätä taidetta
ja huolehtia museon teoskokoelmasta.
Jos taiteilija myy teoksensa museolle,
on se taiteilijalle tärkeä saavutus.

Täältä löydät tietoa **taidemuseoista.**

Taidetapahtumat

Suomessa on erityisesti kesäisin
kuvataidetapahtumia, joissa on esillä
suomalaista ja kansainvälistä nykytaidetta.

Tunnettu taidetapahtuma on
esimerkiksi Mäntän kuvataideviikot.
Siellä on ollut mukana myös
erityistä tukea tarvitsevien taiteilijoiden teoksia.

Kaarisilta Biennale on taidetapahtuma,
joka järjestetään Lahden Nastolassa
joka toinen vuosi.
Siellä on esillä pääasiassa
erityistä tukea tarvitsevien taiteilijoiden
taidetta Suomesta ja ulkomailta.

Kuvataidetapahtumat valitsevat
taiteilijat ja taideteokset eri tavoin.
Näyttelyn kuraattori eli näyttelyn suunnittelija
voi kutsua mukaan taiteilijat,
joiden töitä hän haluaa näyttelyyn.
Tapahtumiin voi myös olla avoin haku,
jolloin kuka tahansa taiteilija
voi hakea mukaan tapahtumaan.
Joskus taiteilijat valitaan tapahtumaan
taidekilpailun perusteella.

Täältä löydät tietoa **taidetapahtumista.**

Yleisöä Hanna Keynäsin Säteitä-näyttelyssä Galleria Valossa, Arktikum-talossa. Kuva: Marko Junttila

Muut näyttelytilat

Taidetta ei ole esillä vain museoissa ja gallerioissa, vaan kaikkialla, missä ihmiset liikkuvat ja viettävät aikaa.

Taidenäyttelyitä voi pitää myös

- kirjastoissa
- kulttuurikeskuksissa
- kahviloissa ja ravintoloissa
- taidestudion näyttelytilassa.

Ne ovat taiteilijalle hyviä näyttelytiloja, sillä vuokrat ovat yleensä halvempia kuin gallerioissa.
Monet näyttelytilat voivat olla myös ilmaisia.

Monen taiteilijan teokset ovat esillä myös internetissä.
Taiteilijalla voi olla omat nettisivut.
Taiteilija voi laittaa teoksia esille myös sosiaaliseen mediaan, kuten Instagramiin.

Näyttelyn suunnittelu

Yksityisnäyttelyn suunnitteluun
on hyvä varata aikaa.
Suunnittelussa kannattaa tehdä
yhteistyötä asiantuntijoiden,
esimerkiksi kuraattorin
tai oman taideohjaajan kanssa.

Kun suunnittelet yksityisnäyttelyä,
voit miettiä seuraavia asioita:

- Mikä on näyttelyn idea ja sisältö?
- Minkälaisia teoksia haluat näyttelyyn?
- Kuinka kauan teosten tekeminen vie aikaa?
- Mitä materiaaleja ja välineitä tarvitset?
- Millainen näyttelytila on, esimerkiksi galleria?
- Millainen on näyttelyn ripustus,
  eli miten teokset ovat hyvin esillä tilassa?
- Millainen kokonaisuus teoksista syntyy?

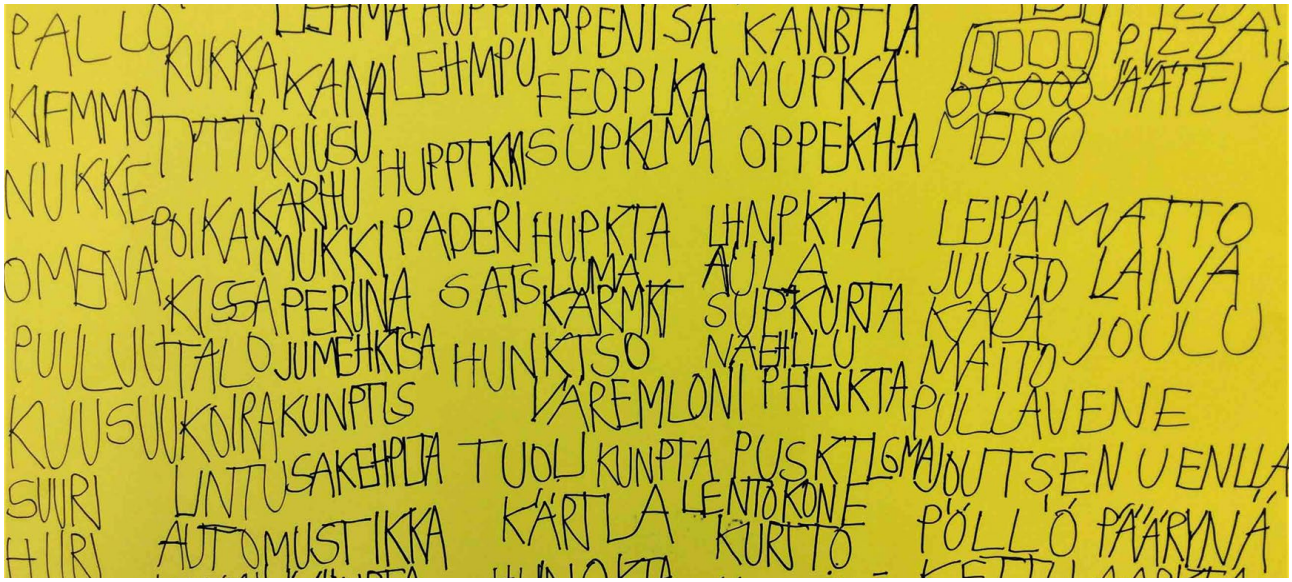

Linnea Mettälä, Nimetön, 2020,
tussi paperille
Kuva: Satu Tani, Studio Aula

Näyttelyyn hakeminen

Voit hakea näyttelyaikaa esimerkiksi galleriasta näyttelyhakemuksella ja ansioluettelolla.

Kerro näyttelyhakemuksessa
millaista näyttelyä suunnittelet.
Liitä hakemukseen mukaan
kuvia tai videoita teoksista,
jotka näyttelyyn tulevat.

Näyttelytiloilla on joskus erilaisia ohjeita siitä,
kuinka haet näyttelyaikaa.
Tarkista hakuohjeet internetistä
näyttelytilan nettisivuilta
tai kysy paikan yhteyshenkilöltä.

Kuraattoritapaamiset

Taidekuraattori on taidealan ammattilainen,
joka suunnittelee taidenäyttelyitä.
Kuraattori valitsee taiteilijat ja teokset taidenäyttelyyn.

Kuraattoritapaamisessa taiteilija voi tavata
ja keskustella taiteestaan
taidekuraattorin kanssa.
Kuraattorit voivat tehdä
myös vierailuja taiteilijoiden työhuoneille.
Silloin taiteilijalla on mahdollisuus
kertoa työskentelystä ja teoksista enemmän.

Jos osallistut kuraattoritapaamiseen,
voit kertoa kuraattorille
omasta taiteen tekemisestä ja taideteoksista.
Tapaamiseen kannattaa ottaa mukaan portfolio
eli osaamiskansio.
Jos sinulla ei ole sellaista,
voit ottaa mukaan teoskuvia ja ansioluettelon.

Kuraattoritapaamisessa saat palautetta kuraattorilta.
Joskus kuraattori voi valita taideteoksiasi
mukaan näyttelyihin,
joita hän suunnittelee eli kuratoi.

Näyttelysopimus

Kun näyttelytila esimerkiksi galleriasta
on varmistunut, taiteilija ja näyttelytila
tekevät yhdessä näyttelysopimuksen.
Näyttelysopimus kannattaa tehdä kirjallisesti.

Näyttelysopimuksessa sovitte käytännön asioista.
Käytännön asioita ovat esimerkiksi
näyttelyn ajankohta, ripustus ja avajaiset.
Päätätte myös työnjaosta,
eli kuka vastaa mistäkin tehtävästä.

Näyttelysopimuksessa sovitte myös raha-asioista,
esimerkiksi siitä, maksatko näyttelystä vuokraa.
Sopimuksesta selviää myös,
mikä on näyttelytilan palkkio,
kun se välittää ja myy teoksiasi.
Palkkiota kutsutaan provisioksi.

Täältä löydät **näyttelysopimusmallin.**

Näyttelyn toteutus

Taiteilija vastaa usein itse näyttelystä
ja sen tekemisestä.
Museoissa, gallerioissa tai taidetapahtumissa
voi olla myös henkilökuntaa,
joka vastaa näyttelystä.
Voit myös saada apua näyttelyn järjestämiseen
esimerkiksi omalta taideohjaajaltasi.

Ennen näyttelyn avajaisia on paljon tehtävää.
Voit suunnitella näyttelyn avajaisiin
ohjelmaa ja tarjoiluja.

Kerro näyttelystä hyvissä ajoin,
että yleisö löytää paikalle.
Lähetä kutsut avajaisvieraille
pari viikkoa ennen avajaisia.
Kerro tulevasta näyttelystä
esimerkiksi sosiaalisessa mediassa,
kuten Facebookissa.

Voit myös kirjoittaa lehdistötiedotteen medialle,
jossa tiedotat toimittajia näyttelystäsi.
Ennen näyttelyn avaamista voit pitää
lehdistötilaisuuden.
Tilaisuudessa toimittajat voivat
tutustua näyttelyyn ja haastatella sinua.

Vallattomien valtakunta -ryhmänäyttelyä ripustetaan taidekeskus Ahjossa.
Kuva: Vertaistaiteilijat

Ennen avajaisia taideteokset pitää pakata ja kuljettaa näyttelytilaan.
Teokset täytyy myös ripustaa eli asettaa näyttelytilaan paikoilleen.
Varaa aikaa muutama päivä pakkaamiseen, kuljettamiseen ja ripustukseen.

Kirjoita vielä teosluettelo teoksista, jotka ovat esillä näyttelyssä.
Luettelosta näyttelykävijät tietävät, mistä teoksesta on kyse.

Näyttelyn avajaiset

Näyttelyn avajaiset pidetään
ennen kuin näyttely avataan
laajemmalle yleisölle.
Avajaiset voivat olla kaikille avoin tilaisuus
tai sinne voi kutsua vain kutsuvieraita.

Vieraat voivat olla läheisiäsi, tuttaviasi
ja taidemaailman ammattilaisia.
Avajaisissa voit verkostoitua
eli tutustua uusiin ihmisiin.
Taiteilijana voit kertoa avajaisissa
näyttelystä ja teoksistasi.

Avajaiset ovat yleensä rento tilaisuus,
jossa vieraat nauttivat taiteesta,
tarjoiluista ja seurustelusta.
Avajaisissa on usein ohjelmaa,
kuten avajaispuhe.

Antero Laineen Hiljainen hetki -näyttelyn avajaiset Galleria Arxissa.
Antero Laine on Kettukin Vuoden taiteilija 2018.
Kuva: Sirpa Haapaoja, Kettuki

Näyttelyn yleisö

Taidenäyttelyssä taideteokset
ovat monen ihmisen katsottavana.
Silloin voit kuulla, mitä ajatuksia
taiteesi herättää katsojissa.

Jokainen katsoja näkee
ja ajattelee teoksesta omalla tavallaan.
Taide voi liikuttaa, ilahduttaa,
yllättää tai ärsyttää.
Taide herättää kysymyksiä
ja kyseenalaistaa totuttuja ajatuksia,
jolloin katsoja voi nähdä maailman
uudella tavalla.

5. Taiteilijan toimeentulo

**Kuvataiteilijoilla on harvoin vakituista työpaikkaa.
Siksi taiteilijoita kutsutaan usein
itsensä työllistäjiksi tai freelancereiksi.**

Taiteilijalla voi olla samaan aikaan
useita töitä ja työpaikkoja.
Hän voi myös tehdä keikkatöitä
eli tilapäisiä töitä.
Taiteilija voi esimerkiksi
opettaa taidetta, tehdä kuvituksia
tai hoitaa asiantuntijatehtäviä.
Taiteilija voi myös myydä taideteoksiaan
tai saada apurahoja.

Taideteosten myyminen

Taideteosten myyminen kuuluu taiteilijan työhön.
Taiteilija voi myydä teoksiaan esimerkiksi
taidenäyttelyissä, taidetapahtumissa
tai suoraan työhuoneeltaan.
Taidelainaamoista kuka tahansa voi lainata
tai ostaa teoksen omaksi kuukausihinnalla.

Taiteen ostajia voivat olla yksityiset henkilöt
tai taiteen keräilijät.
Joskus taiteilija myy teoksia myös museoiden
tai säätiöiden taidekokoelmiin.

Jos päätät myydä taideteoksen ja sille löytyy ostaja,
teet ostajan kanssa kauppakirjan eli sopimuksen.
Ostajasta tulee silloin teoksen omistaja,
ja sinä saat rahaa teoksen myynnistä.

Taideteosten myynnissä voivat auttaa taiteen välittäjät,
kuten galleriat ja taiteen nettikaupat.
Usein taideteoksen välittäjä ottaa myyntihinnasta osan
omien kulujensa kattamiseen.
Palkkio eli provisio voi olla esimerkiksi 30 prosenttia
eli noin kolmasosa teoksen hinnasta, loput kuuluvat sinulle.

Täältä löydät sopimusmallit **taideteoksen välityksestä ja kauppakirjasta.**

Kenneth Rasmussen on
Kettukin Vuoden taiteilija 2009.
Rasmussenin virkattu teos oli
esillä Galleria Arxin näyttelyssä
Hämeenlinnassa.
Kuva: Minna Haveri, Kettuki

Taideteoksen hinnoittelu

Taiteilijan on usein vaikeaa
hinnoitella omia taideteoksiaan
eli päättää, kuinka paljon teos maksaa.

Jos taiteilija on tunnettu ja arvostettu,
myös hänen teostensa hinnat ovat korkeita.

Aloitteleva taiteilija voi laskea,
minkä verran hän on käyttänyt rahaa
teoksen materiaaleihin.
On myös hyvä arvioida,
paljonko aikaa teoksen tekemiseen kului.

Voit kysyä neuvoa teoksen sopivasta hinnasta
taidealan ammattilaiselta, esimerkiksi
galleristilta eli gallerian ylläpitäjältä.
Myös taideohjaaja voi auttaa,
kun mietit oman taideteoksesi hintaa.

Taiteilijan tekijänoikeudet

Taiteilijalla on oikeus tekemiinsä taideteoksiin.
Tätä oikeutta kutsutaan tekijänoikeudeksi.

Tekijänoikeus tarkoittaa, että taiteilijana
sinä määräät omasta taideteoksestasi.
Sinä esimerkiksi päätät, onko teos myytävänä,
mihin hintaan ja voiko se olla esillä näyttelyssä.

Lue lisää tekijänoikeuksista ja
kuvataiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö Kuvastosta.

Tekijänoikeuskorvaukset

Sinulla voi tekijänoikeuden perusteella
olla myös oikeus korvauksiin eli rahaan.

Sinulle voidaan maksaa näyttelykorvausta,
jos teoksesi on esillä yleisölle
esimerkiksi museossa.

Voit myös myydä ostajalle
oikeuden käyttää sinun taideteostasi.
Jos esimerkiksi kuvitustasi
käytetään lehdessä tai kirjassa,
voit saada siitä käyttökorvauksen.

Apurahat

Apuraha on taiteilijan saama raha taiteilijan työhön.

Voit hakea apurahaa:

- taiteellisen työskentelyyn (työskentelyapuraha)
- taideteoksen tai näyttelyn toteuttamiseen (kohdeapuraha)
- työmatkoihin esimerkiksi ulkomaille (kohdeapuraha, matka-apuraha)

Apurahaa haet hakemuksella. Hakemukseen tarvitset teoskuvia, työsuunnitelman ja ansioluettelon.

Työsuunnitelmassa kerrot, mitä aiot tehdä apurahalla. Suunnitelmassa perustelet, miksi apurahan saaminen on tärkeää.

Vain harva taiteilija saa apurahan, koska hakijoita on paljon.

Täältä löydät kuvitettua materiaalia työsuunnitelman kirjoittamiseen.

Taiteen rahoittajat

Taiteen apurahoja jakavat monet toimijat. Tärkein niistä on Taiteen edistämiskeskus.

Taiteen edistämiskeskus eli TAIKE on valtion virasto, joka rahoittaa taiteilijoiden työtä. TAIKE edistää taiteilijoiden asemaa.

Apurahoja taiteilijoille jakavat myös kaupungit, kunnat, yksityiset säätiöt ja rahastot.

Erityistä tukea tarvitsevat henkilöt voivat hakea apurahaa myös Tukilinjalta, Kehitysvammaisten tukiliitosta tai Vamlasista.

Lue lisää apurahoista ja taiteen rahoittajista.

Joannis Clementides on
Kettukin Vuoden taiteilija 2021.
Kuva on Kotka Art -taidetapahtuman
avajaisista kesältä 2019.
Kuva: Petteri Vehmanen, Autismisäätiö

Taidepalkinnot

Taidepalkinto on taiteilijan
saama tunnustus taiteilijan työstä.
Taidepalkinto voi olla rahaa
tai esimerkiksi mahdollisuus pitää
yksityisnäyttely.

Kettuki jakaa vuosittain
Kettukin Vuoden taiteilija -palkinnon
erityistä tukea tarvitsevalle taiteilijalle
tai taiteilijaryhmälle.

Opetus- ja ohjaustyö

Taideohjaajat työskentelevät
monenlaisissa työpaikoissa,
esimerkiksi kansalaisopistoissa,
kuvataidekouluissa tai museoiden työpajoissa.
Taideohjaaja voi opettaa taidetta
esimerkiksi lapsille, nuorille tai aikuisille.

Taideohjaajan työtehtäviin kuuluu usein

- taidetoiminnan ideointia ja suunnittelua
- taidetarvikkeiden hankintaa
- taidetoiminnan ohjaamista,
  eli osallistujien neuvomista, auttamista
  ja kannustamista
- taidetoiminnan arviointia.

Opetus- ja ohjaustyöhön vaaditaan
usein koulutusta ja kokemusta ohjaamisesta.
Voit kuitenkin työskennellä
taideohjaajan avustajana,
vaikka sinulla ei ole
taideohjaajan koulutusta.

Vertaistaiteilijat on järjestänyt ohjaajakoulutusta taiteilijoille.
Kuvassa Viljo Pertola ohjaa taidetta Kaarisillassa.
Kuva: Vertaistaiteilijat

Voit myös ohjata omaa taideryhmää
vertaisohjaajana.
Vertaisohjaajana voit toimia
vaikka omassa taidestudiossa
tai vapaa-ajan harrastuksissa.
Tämä työ on usein vapaaehtoistyötä,
josta ei makseta palkkaa.

Jos ohjaustyö kiinnostaa,
kerro siitä esimerkiksi
omalle taideohjaajalle tai työvalmentajalle.
Täältä löydät **vertaisohjaajan materiaalia.**

Etuudet

Joskus taiteilija saa yhteiskunnalta etuuksia, joilla taiteilija elää ja tekee taidetta.
Yhteiskunnan etuuksia ovat esimerkiksi eläke ja vammaistuki.

Moni erityistä tukea tarvitseva taiteilija saa eläkettä ja asumistukea.
Vaikka saat eläkettä tai muita etuuksia, voit ansaita taiteilijan työllä lisätuloja eli rahaa.
Voit esimerkiksi myydä teoksia, hakea apurahoja tai tehdä tilaustöitä.

Huolehdi kuitenkin, että tulot eivät vähennä etuuksiasi, kuten eläkettä tai asumistukea.
Etuuksista saa tietoa Kelasta (eli Kansaneläkelaitoksesta).

Lue lisää **etuuksista selkokielellä.**

Verot

Taiteilija maksaa tuloistaan veroja.
Taiteilijan tuloja ovat esimerkiksi palkat, palkkiot ja rahat, jotka hän saa teosten myynnistä.

Vero on pakollinen maksu valtiolle ja kunnalle, jossa asut.
Yhteiskunta maksaa veroilla tärkeitä palveluita, kuten terveydenhoidon, koulutuksen ja vammaisten palvelut.

Tarvitset verokortin, jos sinulla on tuloja.
Verokortti on asiapaperi, jonka voit tilata verohallinnosta.
Verokortti kertoo sinun veroprosenttisi, eli kuinka paljon maksat veroja tuloista.

Lue lisää **veroista selkokielellä.**

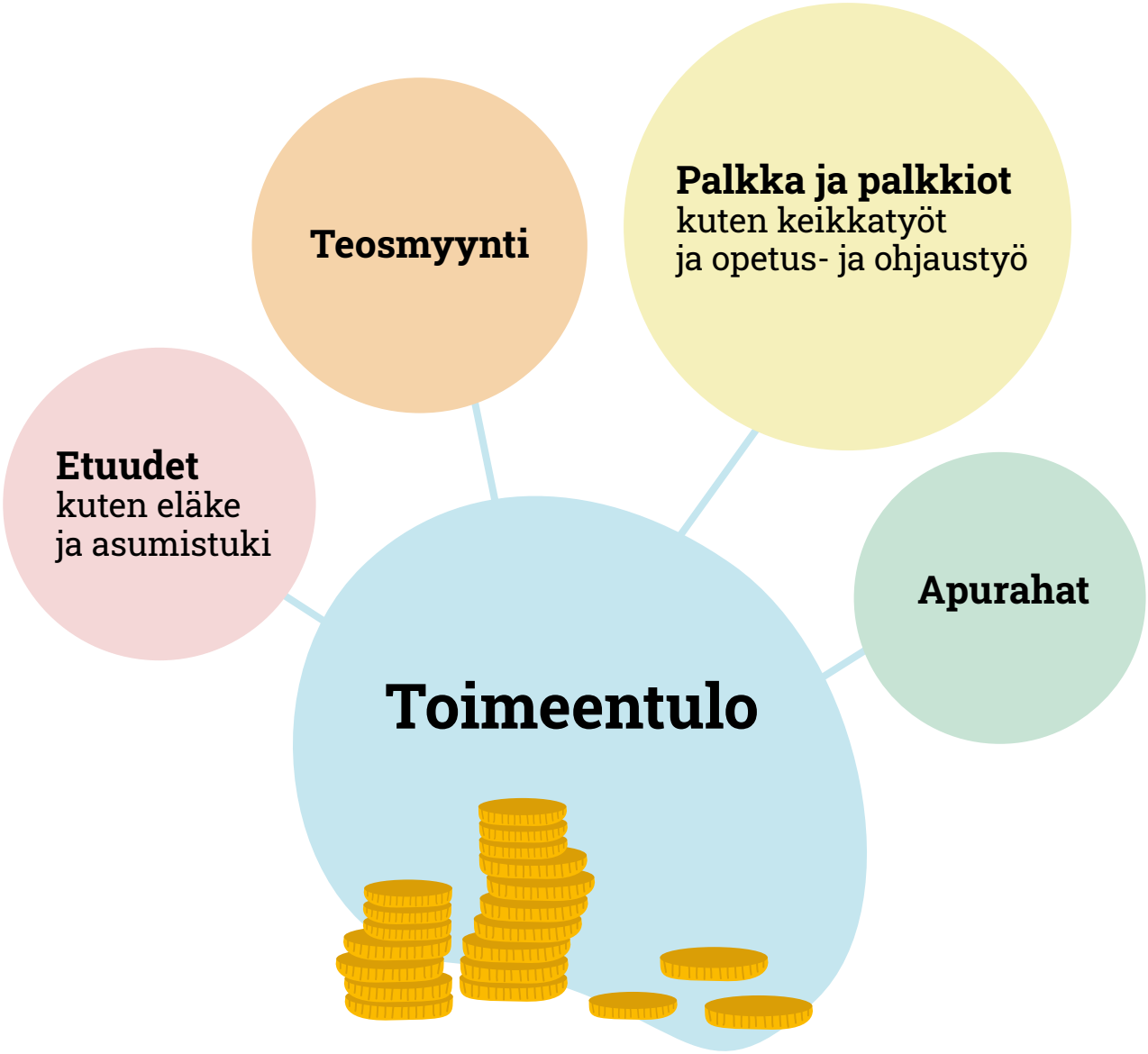
Teosmyynti
Palkka ja palkkiot
kuten keikkatyöt
ja opetus- ja ohjaustyö
Etuudet
kuten eläke
ja asumistuki
Apurahat
Toimeentulo

6. Taiteilijan osaamisesta kertominen

**Taiteilijan työ on usein julkista,
ja harva taiteilija tekee taidetta vain omaksi ilokseen.
Siksi taiteilijan on hyvä osata kertoa
omasta työskentelystään ja taideteoksistaan.**

Voit harjoitella työstäsi kertomista
monissa tilaisuuksissa,
esimerkiksi oman näyttelyn avajaisissa
tai kuraattoritapaamisissa.
Kun haet apurahoja tai mukaan näyttelyyn,
kerrot omasta osaamisestasi yleensä kirjallisesti.
Silloin kirjoitat hakemuksen
ja lisäät mukaan esimerkiksi portfolion,
jossa esittelet taiteellista työtäsi.
Voit pyytää apua hakemiseen taideohjaajalta
tai työvalmentajalta.

Portfolio

Portfolio on taiteilijan osaamiskansio.
Tarvitset omaa portfoliota,
kun esittelet itseäsi ja taidettasi.

Portfolio sisältää yleensä

- hyvälaatuisia teoskuvia
  eli valokuvia tai videoita taideteoksista
- teosten tiedot
- ansioluettelon
- taiteilijaesittelyn
- taidealan ammattilaisten arviot
  eli kritiikit.

Portfolio voi olla selattava kansio,
jossa on paperille tulostettuja teoskuvia.
Portfoliossa voi myös olla teoskuvia
digitaalisessa eli sähköisessä muodossa.

Portfolioon on tärkeää lisätä
uusia teoksia säännöllisesti,
jotta se pysyy ajan tasalla.

Teoskuvat ja teostiedot

Teoskuvat ovat hyvälaatuisia valokuvia
tai videoita taideteoksista.
Teoskuvat kertovat katsojalle
sinun tyylistäsi taiteilijana,
taideteosten tekotavasta
ja materiaaleista.
Teosten kuvaamiseen kannattaa
pyytää apua taitavalta valokuvaajalta.

Teostiedoissa kerrot seuraavat tiedot:

- teoksen tekijä
- teoksen nimi
- valmistumisvuosi
- tekniikka (tekotapa ja materiaali)
- teoksen koko
  tai teoksen kesto (videot)

Taiteilijaesittely

Taiteilijaesittely on kirjoitettu teksti,
jossa kerrot taiteestasi ja itsestäsi taiteilijana.

Taiteilijaesittely saa olla persoonallinen
ja sinun itsesi näköinen.
Taiteilijaesittelystä käytetään myös
englanninkielistä nimeä Artist Statement.

Voit kirjoittaa taiteilijaesittelyyn
esimerkiksi seuraavia asioita:

- Millaista taidetta teet?
- Millä materiaaleilla työskentelet?
- Millaisia aiheita käsittelet taiteessasi?
- Missä ja miten työskentelet?
- Miksi teet taidetta? Kenelle teet taidetta?
- Mistä saat vaikutteita ja innostusta työskentelyysi?
- Mikä tekee sinun taiteestasi erityistä tai kiinnostavaa?

Täältä löydät **taiteilijaesittelyn pohjan.**

Juhani Rusanen, Presidentti Tarja Halosen muotokuva, 2019, sekatekniikka
Toteutettu Vertaistaiteilijat-hankkeen Muotokuvakioskin kautta.
Tilaaja: Kulttuuria kaikille -palvelu
Kuva: Petteri Vehmanen, Autismisäätiö

Ansioluettelo eli CV

Ansioluettelo on asiakirja,
jossa kerrot omasta osaamisestasi
ja saavutuksistasi taiteilijana.

Aloittelevalla taiteilijalla ansioluettelo on usein lyhyt.
Kokemus ja osaaminen
kasvavat vähitellen uran aikana.

Ansioluettelossa ovat seuraavat tiedot:

- henkilötiedot
  (nimi, syntymävuosi, yhteystiedot)
- koulutus ja tutkinnot
- työkokemus
- näyttelyt

Kirjoita ansioluetteloon myös,
jos sinulla on kokemusta seuraavista asioista:

- jäsenyydet,
  (esimerkiksi taiteilijaryhmään
  tai taiteilijaseuraan kuuluminen)
- apurahat
- taiteilijaresidenssit
- taidekokoelmat
- palkinnot ja tunnustukset

Ansioluettelosta käytetään usein lyhennettä CV,
joka tulee latinankielisistä sanoista curriculum vitae.

Täältä löydät **ansioluettelon pohjan.**

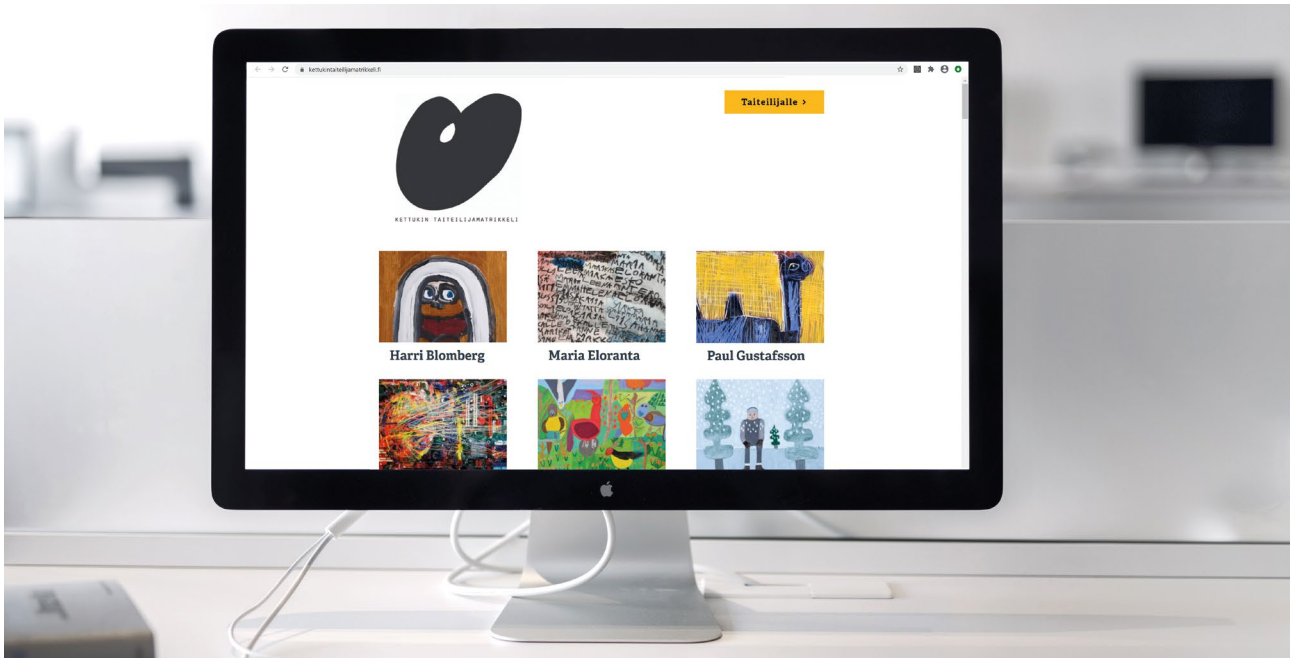

Kettukin taiteilijamatrikkelista löytyy tietoa
erityistä tukea tarvitsevista taiteilijoista ja heidän taiteestaan.

Taiteilijamatrikkeli

Taiteilijamatrikkeli on tietokanta,
johon on koottu tietoa taiteilijoista
ja heidän teoksistaan.
Taiteilijamatrikkeli voi olla internetissä,
tai se voi olla painettu julkaisu eli kirja.

Taidealan ammattilaiset ja taiteen ostajat
löytävät sieltä tietoa taiteilijoista
ja heidän taiteestaan.

Kettuki ry ylläpitää taiteilijamatrikkelia
erityistä tukea tarvitsevista taiteilijoista.
Voit hakea Kettukin taiteilijamatrikkeliin
kerran vuodessa, tammikuussa.

Lue lisää Kettukin taiteilijamatrikkelista.

Viljo Pertola, Yllättävä teehetki, 2017, akryyli vanerille
Kuva: Ulpu Riikonen, Kaarisillan taide- ja toimintakeskus

7. Taiteilijan ansioituminen taidemaailmassa

Taiteilijalle voi olla tärkeää ansioitua taidemaailmassa eli olla arvostettu taiteilija.

Taidemaailmassa ansioituminen tarkoittaa esimerkiksi, että taiteilija pitää taidenäyttelyitä, myy omia taideteoksiaan tai työskentelee taiteilijaresidenssissä.

Taidemaailman arvostuksen saaminen vaatii taiteilijalta sinnikkyyttä, joskus onneakin. Itseoppineelle eli kouluttamattomalle taiteilijalle se voi olla vaikeampaa kuin muille taiteilijoille.

Taidemaailmassa voi saada arvostusta, vaikka ei olisi taiteilijan koulutusta. Tärkeintä on, miten taiteilija tekee työtä ja millaisia teokset ovat. Taidemaailmassa ajatellaan usein, että taiteilijan teosten tulee olla kiinnostavia ja omaperäisiä.

8. Tuettu taiteilijan työ

Jokaisella ihmisellä on oikeus tehdä taidetta.
Monille erityistä tukea tarvitseville ihmisille taide voi olla harrastus.
Jotkut erityistä tukea tarvitsevista ihmisistä tekevät taidetta ammattimaisesti.
Heille taide on työtä,
ja he kokevat itsensä taiteilijoiksi.

Sinulla on taiteilijana oikeus
saada tukea, jota tarvitset.
Taidestudiosta ja sen taideohjaajilta
voit saada tukea taiteen tekemiseen.
Taidealan työvalmennus auttaa sinua
taidemaailmassa ja työelämässä.
Voit myös ansaita rahaa taiteilijan työllä.

Taiteilija Oona Peltola vedostaa teostaan grafiikan pajalla.
Kuva: Pekka Syrjälä,
Kaarisillan taide- ja toimintakeskus

Taidestudiotoiminta

Taidestudiossa taiteilija tai taiteen harrastaja voi tehdä taidetta tuetusti. Taidestudiotoiminta on usein vammaisten ihmisten päiväaikaista toimintaa.

Taidestudiossa saat ohjausta, opetusta ja tukea

- taiteen tekemiseen
- taiteilijan työhön
- itsenäiseen elämään
- hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin.

On tärkeää, että saat olla taidestudiossa oma itsesi taiteilijana ja yhteisön jäsenenä. Kannustavassa ilmapiirissä voit kehittyä taiteen tekijänä.

Lue lisää taidestudiotoiminnasta (www.kettuki.fi).

Hyvä taideohjaaja

Erityistä tukea tarvitsevalla taiteen tekijällä
on oikeus hyvään taideohjaukseen.
Taideohjaaja on yleensä taiteen ammattilainen,
esimerkiksi kuvataiteilija tai taidekasvattaja.
Hän on usein opiskellut myös sosiaalialaa.

Hyvä taideohjaaja tuntee taidealan ja taidemaailman.
Hän osaa opettaa ja hallitsee erilaisia taidetekniikoita.
Hän huomioi ihmisten yksilöllisiä tuen tarpeita
ja erilaisia tapoja oppia.

Hyvä taideohjaaja luottaa ja kunnioittaa.
Hän kannustaa sinua tekemään
sellaista taidetta kuin itse haluat,
omanlaisia teoksia.

Ateljee Eivorin taiteilijat työskentelevät taideohjaaja Nelli Nion ohjauksessa. Ateljee Eivor sijaitsee Porvoossa. Kuva: Vertaistaiteilijat

Taidealan työvalmennus

Taidealan työvalmennus on erityistä tukea tarvitsevan taiteilijan saamaa tukea taiteilijan työhön. Vertaistaiteilijat on kehittänyt taidealan työvalmennusta.

Taideohjaaja tai työvalmentaja voi edistää sinun uraasi taidemaailmassa. Tavoitteena on, että voit ansaita rahaa taiteilijan työllä ja oppia uutta.

Työvalmennuksen aikana voit miettiä esimerkiksi seuraavia asioita:

- Mitä tavoitteita sinulla on taiteilijan uralla ja taidemaailmassa?
- Minkälainen taidealan työ sinua kiinnostaa?
- Haluatko opiskella taidealaa tai oppia jotain uutta?
- Millaista tukea tarvitset?

Lue lisää taidealan työvalmennuksesta.

Taiteilija Pinja Sydänmaa
toteutti lyhytelokuvan Matkalla
taiteilijamentori Magdaleena Jakkilan tuella.
Kuva: Magdaleena Jakkila

Taiteilijamentorointi

Taiteilijamentorointi tarkoittaa
kokeneen taiteilijan tukea
toiselle taiteilijalle, esimerkiksi
erityistä tukea tarvitsevalle taiteilijalle.
Kokenutta taiteilijaa kutsutaan usein
taiteilijamentoriksi.

Jos pääset työskentelemään yhdessä
taiteilijamentorin kanssa, hän voi olla
sinulle kannustaja ja innostaja.
Taiteilijamentorin kanssa
voit kokeilla itselle uusia asioita.
Voit esimerkiksi oppia uusia
taidetekniikoita ja tehdä taideteoksen.
Voit myös ohjata taidetyöpajaa
yhdessä taiteilijamentorin kanssa.

Taiteilijamentorin kanssa
voit vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia.
Taiteilijamentorin tuella
sinun ammattitaitosi ja osaamisesi
voivat kehittyä.

Taiteilija Aleksiina Salmi tekee muotokuvaa Xiomara Seieksestä.
Kuva on vertaisohjaajakoulutuksesta Aulasta.
Kuva: Vertaistaiteilijat

Erityistä tukea tarvitsevan taiteilijan edunvalvonta

Taiteilijan edunvalvonta tarkoittaa,
että taidestudion ohjaaja tai työvalmentaja
huolehtii sinun oikeuksistasi taiteilijana.

Jos työskentelet taidestudiossa,
voit sopia monista taiteilijan työhön
liittyvistä asioista oman taideohjaajan kanssa.

Sopimus julkisuudesta ja kuvausluvasta

Sopimuksessa päätät seuraavista asioita:

- Saako sinua valokuvata tai videokuvata?
- Saako teoksistasi tai sen yksityiskohdista ottaa kuvia?
- Missä valokuvia tai videoita saa julkaista (esimerkiksi lehtijutut, sosiaalinen media)? Mitä tietoja silloin pitää mainita (esimerkiksi tekijän nimi, teoksen nimi)?
- Esiinnytkö julkisuudessa omalla nimellä, eli saako sinun nimesi julkaista?
- Saako julkisuudessa kertoa taidestudion, jossa työskentelet?

Sopimusta kannattaa tarkistaa esimerkiksi vuosittain. Sinulla on aina oikeus muuttaa sopimusta ja siinä päätettyjä asioita.

Täältä löydät **sopimusmallin julkisuudesta ja kuvausluvasta.**

Hanna Keynäs, Hassutus, 2018
Kuva: Petteri Vehmanen, Autismisäätiö

Taideteosten välitys ja käyttö

Taidestudion ohjaaja voi auttaa sinua teosten myymisessä ja hinnoittelussa. Sitä kutsutaan taiteen välittämiseksi.

Taiteilijana päätät itse,
onko sinun teoksesi myytävänä.
Teoksen myynnistä saadut rahat kuuluvat sinulle.

Taidestudio voi kuitenkin ottaa välityspalkkion eli provision.
Provisio voi olla esimerkiksi 30 prosenttia eli noin kolmasosa taideteoksen hinnasta.
Sillä taidestudio voi esimerkiksi maksaa taideteoksen materiaalit.

Taiteilijana päätät myös,
saako sinun taideteostasi käyttää taidestudion myyntituotteissa,
kuten postikorteissa.
Jos annat luvan siihen, sinulla on oikeus saada käyttökorvausta eli rahaa.

Karel Alanurm, Batman, 2020,
tussikynä ja tussineste paperille
Kuva: Vertaistaiteilijat

Kettuki ry taiteilijoiden edunvalvojana

Kettuki ry on järjestö, joka valvoo
erityistä tukea tarvitsevien taiteilijoiden oikeuksia.
Kettuki haluaa vaikuttaa siihen,
että erityistä tukea tarvitsevat taiteilijat
voivat tehdä taidetta ja työskennellä
taiteilijan ammatissa.

Kettuki järjestää erilaisia tapahtumia
ja taideprojekteja.
Kettuki ylläpitää taiteilijamatrikkelia.
Se myös jakaa kerran vuodessa
Kettukin Vuoden taiteilija -palkinnon.

Kettukin jäseninä on taiteilijoita,
taideohjaajia ja taidestudioita.

Lue lisää Kettukista.

Opas taiteilijalle -julkaisuun liittyvät videot:

Tämän oppaan videot löytyvät internetistä
Vertaistaiteilijoiden nettisivuilta: www.vertaistaiteilijat.fi

Videoilla taiteilija Maimu Brushwood vastaa taiteilijoiden
kysymyksiin taiteilijan työstä.

Lähteet:

Haveri, Minna. 2016. **Hyviä kysymyksiä – eettinen erityistaidetoiminta**.
Kettuki ry. Hämeenlinna.

Itkonen, Satu. 2008. **Selkoa nykytaiteesta**.
Kirjapaja. Helsinki.

Jokelainen, Synnove. 2019. **Taidestudiotoiminta**.
Kettuki ry. Hämeenlinna.

Siren, Erika. 2018. **Tietoa työstä, toimeentulosta ja koulutuksesta**.
Kehitysvammaliitto.

Vainio, Tiina. 2006. **Opas vastavalmistuneelle kuvataiteilijalle**.
Turun ammattikorkeakoulu.

Sähköiset lähteet:

Ammattinetti
http://ammattinetti.fi/ammattialat/detail/84_ammattiala

Kiasman nykytaiteen sanasto
https://kiasma.fi/kokoelmat/nykytaiteen-sanasto/

Kuvasto
http://kuvasto.fi

Selkokeskuksen työelämäsanastoa
https://selkokeskus.fi/selkokieli/materiaaleja/tyoelamasanastoa-selkokielella/

Suomen taiteilijaseura
https://artists.fi

Verohallinnon selkokieliset sivut
https://.vero.fi/other_language/selkokieliset-sivut/

Tämä opas on kirjoitettu taiteilijoille,
joilla on erityisen tuen tarpeita.
Oppaasta löydät tietoa kuvataidealasta
ja taiteilijan työstä.
Oppaaseen liittyvät videot löytyvät
internetistä nettisivuilta
www.vertaistaiteilijat.fi

SELKO

KETTUKI
YHDENVERTAINEN TAIDE

vertais-
taiteilijat